

PsittaScene Vol. 23 nr 4, november 2011

Översättning Tiina Håkans/Lars Persson

www.parrots.org

sweden@worldparrottrust.org

Innehåll

- 2 Från Steve Milpachers skrivbord...
- 3 Välkomna tillbaka gråpapegojor – frisläppta gråpapegojor (jakos)
- 6 Nyheter om Palmkakaduan, identifiering - visuellt och genom ljudupptagning
- 10 Fascinerad av keor – en vetenskapsmans erfarenheter
- 14 Beteendet fjäderplockning – att finna lösningar (del 1)
- 18 PsittaNytt
 - Papegojhändelser och nyheter
- 19 WPT-kontakter
- 20 Papegojor i det fria: Kean

Från Steve Milpachers skrivbord....

Vad tänker du på då du hör termen välfärd i samband med papegojor? Du kanske tänker på din egen fågel eller fåglar och på näring, träning, berikande och ett generöst utrymme för fågeln. Och vad är räddning? Rehabilitering? Dessa termer kan betyda olika beroende på sammanhanget. Är din definition relaterad till dina fåglar i den utvecklade delen av världen eller till vilda fåglar i utvecklingsländer? I vilket fall som helst tänker du dig rehabilitering som en återställningsprocess som återför en papegoja till ett normalt liv och till en plats där fågeln trivs och mår väl.

Rehabilitering kan behövas för sällskapsfåglar, då de drabbas av skador, sjukdomar, överges eller missköts. Då det gäller vilda papegojor kan rehabilitering behövas och är oftast nödvändig då de räddats från handel och har turen att bli föremål för räddning för att därefter återvända till det fria.

Tack vare pionjärinsatser från en växande samling partners i frontlinjen inom World Parrot Trusts FlyFree-program (FlygaFritt), så sker rehabilitering av vilda papegojor i ökad omfattning. På grund av detta fantastiska internationella samarbete har nu tusentals vildfångade fåglar räddats från ett osäkert öde.

I utvecklingsländer, där resurser är knapphändiga, och omsorg av naturen av nödvändighet är av sekundär betydelse jämfört med mänskliga behov, är rehabilitering av fåglar en anmärkningsvärd framgång.

Jag uppmuntrar de som trodde att en sådan insats var omöjlig eller orealistisk, att läsa de senaste frisläppningsansträngningarna i Uganda (sidan 3) och att läsa om FlyFree (FlygaFritt) i denna upplaga. Enorma förändringar är på gång. Och till de tusentals personer som bryr sig, frivilliga, staben och sponsorer som delade vår vision och stödde FlyFree (FlygaFritt) så framför vi hjärtligt tack för att ha gjort detta möjligt.

Med bästa hälsningar
Steve Milpacher
Director of Operations

På våra omslag

FRAMSIDAN Två gråpapegojor (*Psittacus erithacus*) visar viss förvirring vid de första ögonblicken i frihet efter sex månaders provande rehabilitering. De är bland de ungefär 270 fåglar som konfiskerades i Uganda – Demokratiska republiken Kongo i januari 2011. Efter månader av vård och rehabilitering frisläpptes de i juli och därmed fördes denna art tillbaka till Uganda. © Uganda Wildlife Education Centre.

BAKSIDAN En Kea (*Nestor notabilis*) dansar en tidig morgon i Cook National Park på Nya Zeelands södra ö. Kea är oftast som mest aktiv vid gryning och skymning, är högst nyfikna och interagerar ofta med alpina besökare. Forskare ökar vår kunskap och medvetande om denna ibland något framfusiga och tuffa bergspapegoja. Se Fascinerad av keor sidan 10. © Andrius Pašukonis

Karibu! Karibu nyuma parrots kijivu! (swahili); Välkomna tillbaka gråpapegojor!

Afrikanska gråpapegojor (*Psittacus erithacus*) var försvunna från större delen av Uganda, ett centralafrikanskt land, och då från den östra delen av sitt tidigare utbredningsområde. De var försvunna, dvs. innan 224 gråpapegojor som konfiskerats från handlare släpptes i Ugandas Kibaale National Park den 28e juli 2011.

Du fick först höra talas om dessa fåglar i “Greys make News” (Nyheter om gråpapegojor, PsittaScene, februari 2011). De var bland de överlevande av de 272 fåglar som konfiskerades i två transporter i januari 2011 av Uganda Wildlife Authority (UWA). Alla togs till Uganda Wildlife Education Centre (UWEC) för kontroll, räkning, skötsel och rehabilitering innan frisläppning. World Parrot Trust, genom vår FlygaFritt-kampanj (FlyFree campaign), erbjöd vägledning, teknisk assistans och fondering för att åter förbereda fåglarna till frihet.

Det kan tyckas enkelt: bara släppa fåglarna...? Men i verkligheten finns det många ingående variabler. Var kom de ifrån? I vilken kondition var de? Hur många var de? Föreställ dig bara att du omedelbart får ta hand om nästan 300 papegojor. Vem kommer att hävda att de är deras? Vem har möjligheten att rehabilitera och har resurserna att sköta fåglarna? Vem har mat och husrum till dem? Vem förhandlar om deras frisläppande? Finns en lämplig plats där det går att observera deras framsteg?

Dessa fåglar anlände till UWEC i fruktansvärd form. Såsom är så vanligt var de packade i överfulla trälådor på ett hemskt sätt, smutsiga av jord och lera, stressade, dehydrerade och med olika traumatiska skador. De hade inte fått mat eller vatten på lång tid, okänt hur länge. Det är svårt beskriva situationen och det är ännu svårare att föreställa sig hur det är möjligt att ta dem från detta förskräckliga tillstånd och återbörda dem till frihet. Denna verklighet är ett av de viktigaste skälen till att World Parrot Trust startade FlygaFritt-kampanjen för två år sedan. Vårt mål är att denna handel ska stoppas och att fåglar inte längre

ska utsättas för denna behandling. Det är vårt mål att återföra papegojor som dessa tillbaka till frihet varhelst det är möjligt. För att åstadkomma detta behöver vi partners på plats som är färdiga att agera direkt när och var behovet uppstår.

Lyckosamt nog hände allt detta i Uganda. Fåglarna konfiskerades av rätt personer – Uganda Wildlife Authority, en myndighet– och togs till rätt plats – Uganda Wildlife Education Center, ett privat zoo som visar landets enorma biodiversitet. UWA satte inte fåglarna i legalt dödläge och i en dålig situation medan man väntade på att fallet skulle behandlas i domstol. Inte heller dumpade man dem i ett oförberett centrum som inte passade fåglarna. UWEC fick utmaningen och var redo för fåglarna. Deras chefveterinär Dr. Noel Arinteireho, har arbetat i ett WPT-team i Kamerun som tog emot en stor last med gråpapegojor, som kallades Kongo 500 (se PsittaScene, november 2010).

Genast efter ankomsten separerades fåglarna i grupper beroende på deras tillstånd. Deras omedelbara medicinska behov beaktades och de friskaste flyttades direkt till en voljär. Det fanns en stark motivation att begränsa tiden som fåglarna hölls i fångenskap. Medan UWEC-staben löste de komplexa legala och politiska frågorna som krävdes för frisläppning, identifierades två potentiella platser där fåglarna kunde överleva, få tillgång till mat, skaffa boplatser och föröka sig. Säkerheten beaktades noggrant för att skydda dem mot ännu ett förnyat tillfångatagande och slutligen besökte UWEC- och veterinärteamet skogen för att avgöra och föreslå den slutliga temporära platsen. Det tog en vecka att där rensa upp ett litet område och bygga en voljär av lokalt tillgängligt material avsedd att hålla fåglarna i innan frisläppning. Under tiden konstruerades transportburar för säker förflyttning.

Den 20e juli lämnade papegojorna centrumet för att komma till sitt nya hem i Kibaale National Park. De tilläts aklimatisera sig i denna miljö en vecka innan frisläppning och innan dörrarna på voljärens tak öppnades och de upphetsade skriken och ropen började. Media var på plats och hoppet steg. Snart kröp omkring femtio av de modigaste fåglarna ut. Några rusade tillbaka till säkerheten i buren och till sina kompisar. Andra flög runt och återvände som om de ville berätta för de försiktiga vad de upptäckt. Fler fåglar deltog och detta fortsatte och varje grupp återvände på samma sätt. Långsamt och säkert tog dessa fina fåglar ett viktigt steg att föra sin art tillbaka till Ugandas skogar. Detta är en framgångssaga för alla involverade.

Dagarna genast efter frisläppandet... Kwaheri na bahati nzuri (swahili) - Adjö och lycka till!

Skäl till optimism...

Under vart och ett av de senaste fyra åren har kontakt tagits med World Parrot Trust med begäran om nödhjälp åt tusentals gråpapegojor som konfiskerats vid illegala transporter. Fruktansvärda syner med skräckslagna, skadade och misskötta fåglar gör hela situationen svårförståelig. I realiteten finns många skäl till viss optimism, nämligen policyfrågor (exportkvoter), påverkan (konfiskering) och aktion (frisläppning).

Under 2001 tillät sju länder en export om 30 450 gråpapegojor (inkluderande 7 740 timnejakos; *Psittacus erithacus timneh*). Under 2011 var det endast två länder som fortsatte med export och då med en kvot på totalt 9 000 gråpapegojor (alla *Psittacus erithacus erithacus*). Förutom denna minskning på 70 % i export har det blivit en dramatisk ökning i konfiskeringar i flera länder. Senast med hjälp av FlygaFritt-kampanjen har nästan 4 000 gråpapegojor räddats från handel och släppts i det fria.

www.parrots.org/flyfree

Bildtexter:

Folk samlas för att bevittna ett litet mirakel – över 200 gråpapegojor på frisläppningsdagen. Den positiva utkomsten av händelse drog nationell och internationell uppmärksamhet i media. Detta hjälper till med att dra uppmärksamhet till sig med ökat medvetande och ökad kunskap som följd, vilket leder till att det är lättare att till slut få stopp på smuglingen av papegojor inom landet.

En dramatisk ökning av konfiskeringar i länder som Kamerun och Uganda har framkallat ett behov för förbättrad rehabilitering av fåglar och upprättande av frisläppningsprotokoll. World Parrot Trust arbetar med partners i dessa länder genom vår FlygaFritt-kampanj (FlyFree campaign) för att få konfiskerade papegojor tillbaka till det fria.

Nyheter om palmkakaduor. Av Christina Zdenek

Text © Christina Zdenek & World Parrot Trust

Jag sköt fram min mikrofon mot det utmanande skriket och banade väg genom det skulderhög tropiska gräset innan jag slutligen fick ta del av skådespelet. Ett episkt slag försiggick. En rivaliserande hane flög direkt mot den revirhävdande hanen som satt nära en hålighet i ett träd. De möttes i luften, skrek och slogs tills de föll ner på marken. Lätena fortsatte i ytterligare fem långa sekunder och en av dem om inte båda kände troligen smärta. Denna händelse visar hur viktigt det är med bohålor av hög kvalitet i träd i palmkakaduornas evigt utmanande värld.

Under min nyligen utförda forskning tillbringade jag upp till sex månader varje år i ett skyddsskjul med två väggar som kallades en "humpy" (puckel) nära den avlägsna regnskogen i norra Australien. Målet var att fundera ut hur man bättre skulle studera palmkakaduor. Jag utvärderade vilka fördelar som fanns med två tekniker för att identifiera och spåra enskilda palmkakaduor utan att störa eller tillfångata dem.

Individuella ljud från fåglarna kräver digital inspelning av deras rop för ljudanalys. Ljuden är i mycket lika fingeravtryck.

Identifiering genom fotografering kräver foton i profil med hög resolution för att kunna identifiera dem på samma sätt som man gör med delfin- och valfenor. Tekniken har också använts med andra papegojor som blåstrupig ara (*Ara glaucogularis*) och hyacintaran (*Anodorhynchus hyacinthinus*). Se PsittaScene 19.2 (maj 2007) och 18.4 (november 2006).

Denna forskning är särskilt viktig, eftersom det för närvarande inte finns andra arbetsmetoder som alternativ för att identifiera enskilda palmkakaduor inom en population. Det är inte särskilt bra att sätta färgade ringar eller band på vuxna fåglar. Det är extremt tidskrävande att fånga dem och de kan lätt bli alltför stressade. Dessa fåglar har dessutom gott minne och är mycket intelligenta så de kan mycket lätt undvika områden där infångande skett och därmed reducerar man effektivt deras habitat. Jag hoppas mina resultat inte bara erbjuder ett viktigt forskningsverktyg utan också ger välbehövlig insikt i palmkakaduornas bevarandestatus och unika uppträddande.

Så vad kan vi tjäna på att identifiera individer i en population? Svaren har att göra med populationens åldersstruktur och palmkakaduornas livssituation. Eftersom dessa fåglar är så långlivade (uppskattningsvis 40-60 år, fåglar i fångenskap kan uppnå 90 år), kan problem i föryngring maskeras i en synbart stabil men åldrande population. Stora eldsvådor sent under den torra perioden bränner ner fler träd än tidiga sådana. Resultatet är att fåglarna troligen förlorar sina bohålor därför att döda men fortfarande upprätt stående träd passande för bon är sårbara under eldsvådor. I detta grymma scenarium med eldsvådor kan de träd som finns tillgängliga hålla populationen vid liv i decennier, medan en brist på träd med bohålor kraftigt minskar föryngringen.

Palmkakaduans livsstil kan förvärra detta problem. De häckar sällan och par häckar en gång per 2,2 år i genomsnitt och då endast med ett ägg per kull. De har också liten framgång i reproduktionen med en flygg unge i genomsnitt vart 10e år. Så om vi bara undersöker antalet individer utan att känna till deras ålder eller hur många som föddes upp med framgång så får vi bara en del av sanningen. Vidare då man bestämmer den långsiktiga livskraften hos en population (dvs. deras bevarandestatus) är data från enskilda fåglar särskilt viktig då varje fågel normalt lever så länge.

Efter 2,5 års överväldigande forskning på denna exklusiva och avlägset lokaliserade art har jag faktiskt kunnat bidra till en bättre förståelse för tillämpad beteendekologi hos palmkakaduor. Jag fann att genom

deras rop gick det att skilja dem åt individmässigt vilket var en bra början i att identifiera individer. Emellertid för att identifiera dem över tid genom att använda deras rop så måste jag först säkerställa att de olika fåglarna med tiden inte förändrar sina rop på samma sätt som de byter territorium eller på grund av att de helt enkelt blir äldre. Jag hade inte möjlighet att testa denna fråga på ett uttömmande sätt, men preliminära tester talar för att fåglarnas ljud inte är stabila under längre tid. Det är de dåliga nyheterna. De bra nyheterna är att fotoidentifikation av näbb och huvud ger hopp om att det går att identifiera individer och garantera vidare undersökning.

I denna arbetsamma och ofta frustrerande process i att förstå palmkakaduornas språk så upptäckte jag att deras förmåga var mer komplex och omfattande än hos de flesta andra Psittacine-arter. Det finns många intressanta teorier om varför. Det tycks som om deras rop har en funktion som dels är territoriell och dels ska dra till sig partners – liknande sångfåglar – medan de flesta papegojor använder ljud för att koordinera sina flockar.

Jag upptäckte också att palmkakaduorna ropar i duett. I sällsynta och specifika situationer så koordinerar par faktiskt sina rop så precist att endast en mycket ingående ljudanalys som jag utvecklade under denna studie kan klargöra att det faktiskt var två fåglar i duett. Jag vet inte hur de gör, men jag föreställer mig att par som gör det har varit tillsammans i många år och förfinat tekniken under kanske decennier.

Fastän min forskning fokuserade på att förstå palmkakaduor så att vi bättre kan tillämpa skötselstrategier på dem så var det vidare syftet att använda palmkakaduor som paraplyart för hela Cape York Peninsula – en verkligt unik plats där Australiens arter blandas med de från Nya Guinea. Min “humpy” var inte speciellt luxuös men att se dessa episka slag, ljudande hanar och att bo 50 m från en regnskog var sannerligen ett minne för livet.

Christina Zdenek studerade från februari 2009 till juli 2011 palmkakaduor under ledning av professor Rob Heinsohn och Naomi Langmore som del i en Fulbright Postgraduate Fellow-examen med stöd från regeringen i USA. Hennes avhandling godkändes för en Masters-examen vid Australian National University.

Bildtext:

Det häckande paret under ett byte av uppgifter. Hanen har anlänt för att avlösa honan från hennes ruvande under natten. Han kommer att ruva hela dagen och honan avlöser honom vid nattens inbrott.

Sidotext:

Palmkakadua (*Probosciger aterrimus*). Palmkakaduor är stora svarta papegojor som kan bli upp till 60 cm långa och väga över 1 kg och de är världsberömda för sitt unika “trummande” beteende (ovan). Hanar gör ibland trumpinnar av trägrenar och använder dem för att ”trumma” på sidan av trädhåligheter. Denna speciella handling som är unik i djurvärlden och ett fascinerande exempel på att fåglar gör verktyg som inte används med ändamål att skaffa mat. Palmkakaduor är inhemska på Nya Guinea och några öar i närheten. I Australien förekommer de endast i det nordöstra hörnet, i och omkring regnskogarna vid Cape York Peninsula. Om än antalet vid Cape York synes vara ganska högt så är habitatförlust genom aluminiumbrytning och degradering av habitat genom otillfredsställande hantering vid eldsvådor aktuella hot mot dessa fantastiska fåglar.

Tillgängliga bilder:

En underbar gåva till dig eller en vän! Fantastiska foton av palmkakaduor av **Steve Murphy** och **Brian Venables**. Det finns dussintals bilder att välja ibland från vårt tryckgalleri.

Premiumfoto på glansigt papper; tillgängligt i litet format (8”x10”) eller mediumformat (11”x13.8”).

Med svart akrylram med 3” vit kant och UV-skydd.

Besök www.parrots.org/palms för att se bilderna och de omfattande inramningsmöjligheterna.

Fascinerad av keor. Artikel och foton av Andrius Pašukonis.

Om jag bad dig föreställa dig ett vilt och kärvt bergslandskap vilket var det första djur du skulle tänka på i en sådan miljö? Skulle det vara en örn? En bergsget? Kanske en bergspapegoja? En bergspapegoja är något jag överhuvudtaget inte skulle kunna få in i mitt huvud för mindre än ett år sedan men tanken på bergspapegoja tycks nu helt naturlig.

Det finns bara en plats där du kan få se denna koppling papegoja-höga bergskedjor, nämligen på Sydön på Nya Zeeland, hemmet för världens enda alpina papegoja, Kea (*Nestor notabilis*). Kea, endemisk till Nya Zeeland, lever i en av de mest spektakulära bergskedjorna i världen, de Södra Alperna. En unik plats för en unik innevånare och Kea fullföljer dessa krav på en myriad sätt. Då jag ser tillbaka på mitt äventyr med dessa fantastiska fåglar så inser jag att det allra första mötet jag hade med en Kea påverkade resten av mina upplevelser på Nya Zeeland.

Jag reste från Frankrike till Nya Zeeland inom ett Mastersprogram som rörde djurbeteende och anslöt till ett team med unga forskare vid University of Canterbury för att delta i ett projekt i fält avseende Keans akustiska kommunikation. Dagen efter min ankomst satt jag på toppen av en blottad bergsrygg och såg ner i en dalgång medan jag med min blick skannade området. Plötsligt lät ett omisskännligt "keeee-ah" och det fick mig att hoppa till. Jag såg mig ivrigt omkring men kunde inte se någonting. Då jag åter slog mig ned hörde jag något avlägset metalliskt klingande vilket jag först associerade med min jet-lagspåverkade iakttagelseförmåga. Några minuter senare hördes klingandet igen, denna gång närmare. Jag vände mig om och jag satt öga mot öga med ett hökliknande ansikte som nyfiket stirrade på mig från ett avstånd mindre än två meter. En lång böjd näbb och två mörka ögon vändes åt sidan som om den försökte få ett annat perspektiv på mig. Då fågeln makligt putsade sig så klingade två färgade metallringar till på foten. Ringarna används av forskare för att känna igen enskilda individer. Fågeln som hette Hamish stirrade fortfarande och plockade upp en liten pinne framför mig. Han drog sig sedan något tillbaka som om han ville visa att denna pinne var enda skälet till att han kommit till platsen. Just då bröt solen igenom. En fjäderdräkt som först tyckts gråbrun och olivfärgad reflekterade plötsligt färger i alla nyanser i grönt och blått. Fågeln hoppade upp och surfade iväg på en vindpust och en skarpt röd signal syntes från fjädrarna under vingen. Han kastade pinnen i luften och landade graciöst på marken. Efter en annan promenad runt mig så försvann han bland träden och jag såg inte honom mer denna kväll.

Denna korta interaktion avslöjade åtminstone två väsentliga egenskaper hos Kea. Först och främst Kea är otroligt nyfiken. Nyfikenhet är deras ultimata vapen mot de tuffa alpina förhållandena där ingen matresurs är pålitlig och det inte finns några inhemska rovdjur. Varje objekt inom deras område vilket kan vara hundratals alpina växtarter, ett kadaver eller till och med en turists bil vid sidan av en bergsväg eller en liftare på en bergsrygg är en potentiell källa för mat eller underhållning. För det andra är Kea mycket oberäknelig. Ena ögonblicket är de högljudda och synliga och förtjänar då namnet "bergens clown." En sekund senare kan de vara helt tysta, gömda i vegetationen och praktiskt taget omöjliga att se.

Kea agerar frivilligt med folk och det gör dem attraktiva då det gäller beteendestudier med undantag för att de är lika förutsägbara som vädret i bergen. Då du är i deras område så bestämmer de när du ska få audiens och under hur lång tid. En dag kom en flock Keor ner till oss vid 5-tiden på morgonen men lämnade oss innan vi kommit ur sovsäckarna, medan nästa dag stannade en fågel hos hela natten och slog med näbben mot tältet. Trots vissa svårigheter att anpassa våra arbetsscheman med Keans rörliga natur så var tiden vi tillbringade med dem alltid spännande och givande. Dessutom tycktes ofta Kea uppskatta vår närvaro lika mycket som vi uppskattade deras. Det är precis denna ömsesidiga fångslan som gör relationen människan – Kea så speciell och oerhört fin.

Olyckligtvis då folk är fascinerade av någonting så utsätter de föremålet för sin fascination för en risk. Några hyllar och uppskattar Kea medan andra förföljer dem. Mellan 1860 till 1971 dödades i en massaker som stöddes av regeringen ungefär 150 000 Keor på grund av anklagelsen att Keorna dödar och äter av fåren som går i bergen. Denna anklagelse, om än till viss del sann, var kraftigt överdriven. Sedan 1986 är Kea helt skyddad men attacker fortsätter. Sorgligt nog blev nyligen Hamish, den Kea jag först träffade och hans maka Penelope, bland åtta offer.

Besökare med goda intentioner skadar Keorna genom att uppmuntra deras naturliga oräddhet med mat med lågt näringsvärde, vilket drar fåglarna till områden med många människor och där riskerna är många.

Jag tror att en balanserad och respektfull relation mellan människa och Kea är av stor betydelse för båda. Respekt är emellertid något som utbildning utan personlig erfarenhet knappast för med sig. Det är inte tillräckligt att studera dynamiken i Keapopulationen, vi behöver också studera den ur Keans perspektiv.

Varje individ bland Keorna är viktig – inte bara på grund av dess bidrag till den genetiska variationen utan på grund av den kollektiva erfarenhet som den delar med andra liksom med några av oss. Jag är övertygad att bevarandeplanerna måste ha sin grund i känsla och kunskap för att bindningen människor och djur ska bli mera personlig och mer engagerad.

Om du någon gång befinner dig i Södra Alperna så ta möjligheten att resa bortom de vanliga turistorterna i bergen och utsiktspunkterna och ge dig in i Kea-landet. Ha respekt och ha tålmod och du kan garanteras ett besök som kommer att ge dig en alldeles egen relation till dessa fascinerande fåglar. Sedan nästa gång då du tänker på detta vilda bergslandskap kanske det första du tänker på är inte bergsgetter.

Erkännanden: Jag vill tacka mina lärare vid University Paris XIII och Dr. Ximena Nelson vid University of Canterbury för att ha fått till stånd detta projekt. Mest av allt önskar jag tacka PhD-kandidaterna Raoul Schwing och Amanda Greer för att välkomna och leda mig till denna unika erfarenhet.

Andrius Pašukonis utvecklade sitt intresse för naturen då han växte upp i Litauen. Hans intresse för fotografering växte genom hans passion för observationer. Båda ledde till ett intresse för djurbeteenden och forskningsmöjligheter i USA och på Nya Zeeland. Andrius påbörjar nu sin PhD rörande akustisk kommunikation hos grodor och fåglar vid University of Vienna (universitetet i Wien).

Bildtexter:

Tid för lek! Den fräcka kean är berömd för sin nyfikenhet. Två flygga fåglar slåss på lek (ovan). Ett annat favoritidsfördriv är att samspela/bråka med turister och fotografer och deras fordon. Kean griper med särskild förtjusning tag i gummipackningar, antenner och sådant.

Kea-landet: De bedövande bergutsikterna på Nya Zeelands södra ö är ofta tillhåll för denna unika höghöjdsapegoja.

Forskning: Radiosändare tillåter att vissa keor kan spåras. Att fånga dem kräver precision med ett nätgevär.

Grönt på grönt: Den dubbla naturen hos kean visas i deras fjäderdräkt: påfallande effektiv och iögonfallande i rörelse och subtil och kamouflerad då de äter eller är i vila.

I handen: En kort fysisk övning med inpassning av en sändare. En nyfiken kea ska vägas.

Berika och träna din papegoja, PET-sidor

Medarbetare i detta nummer är **Pamela Clark**, en välkänd författare, talare och konsult i papegojbeteende. Hennes erfarenheter med papegojor började för 40 år sedan när hon skaffade sitt första par dvärgpapegojor. Hon är specialiserad i bl.a. i beteendet fjäderplockning, i träning av fåglar och näringskunskap.

Tel: (503) 606-0235, clark.exotics@thegrid.net, www.pamelaclarkonline.com

Flera råd om papegojor hittar du på www.parrots.org > Forums, Experts & Bloggers.

Beteendet fjäderplockning, att finna lösningar (del 1)

Cleo var bara 13 månader gammal när jag mötte henne första gången – ett vackert huvud hos en grå jakohona och en ovårdad kropp. De flesta fjädrarna var bortplockade, inklusive stjärt- och handpennor. Hennes vårdare var ängslig och skuldmedveten när hon kom till mig, osäker om vad som var fel och desperat över att få hjälp till sin älskade grå jako (gråpapegoja).

Beteendet fjäderplockning ("feather destructive behavior", FDB) har blivit ganska vanligt bland sällskapspapegojor. Det har också blivit ett allmänt accepterat beteende, sådant som papegojorna gör i fångenskap. Vårdare blir frustrerade, eftersom deras försök att stoppa beteendet misslyckas, och de nöjer sig med att papegojan annars verkar vara pigg och kry. Dåligt har blivit normalt om man lånar en fras från en respekterad beteendexpert Temple Grandin. När en papegoja förstör sina egna fjädrar, är det en signal att någonting är fel och man bör ingripa. Även om varje specifikt fall av FDB inte kan avklaras, kan flera av fallen lösas med en heltäckande, omfattande undersökning av varje aspekt i papegojans liv och därefter följas upp med erforderliga förbättringar.

Definitionen av FDB, även känd som fjäderplockning, är självförvällat förstörande av fjädrar. Det kan innebära att fågeln drar ut fjädrarna helt med näbben eller foten, biter av dem från kroppen, biter av små bitar av fjädrarna eller plockar bort bistrålarna från fjäderns strålar och skaft. Det omfattar inte självstympling, dvs. att bita sig själv i huden så att sår uppstår. Fast fjäderplockning och självstympling kan ske samtidigt, leder FDB inte nödvändigtvis till självstympling.

Oftast är det svårt för vårdaren att hitta lösningar till problemet, eftersom man inte känner till problemets hela komplexitet. I de flesta fall finns det flera faktorer som påverkar samtidigt och som leder fågeln till detta destruktiva beteende. Vanligtvis finns det också en utlösningfaktor, en viss händelse som påbörjar beteendet. Till exempel när det gällde Cleo, fick hon för tidigt fröbaserad diet, hade för kortklippta vingar och hade inte sådan miljö att den ledde till att hon utvecklade ett självständigt beteende. När hon var sex månader gammal, var hennes vårdare borta en längre tid. Då hade hon en annan vårdare hon inte var bekant med och då började hon bita på sina fjädrar. Man skyllde detta på ägarens frånvaro fast det i verkligheten var andra förhållanden och erfarenheter som gjorde Cleo benägen att utveckla problemet.

Risikfaktorerna för FDB kan delas in i medicinska och icke-medicinska orsaker. Jag hör ofta termen "beteende" som beskriver fågelns fjäderplockning. Men denna term är inte konstruktiv och borde undvikas. Vi vet att fjäderplockning är ett beteende, men begreppet säger oss inte något och leder oss bara till en återvändsgränd om man inte försöker identifiera möjliga lösningar.

Medicinska orsaker kan vara (1) infektion (bakterier, virus, svamp, parasiter), (2) rubbningar i ämnesomsättning (leversjukdom), (3) endokrint tillstånd (funktionsrubbning i sköldkörteln), (4) tumörer, (5) metalltoxicitet.

Icke-medicinska orsaker kan vara (1) olämplig diet, (2) kronisk stress eller ångest, (3) ökad produktion av könshormoner, (4) brist på självständiga lekvanor som leder till långtråkighet eller till att fågeln blir beroende av ägaren, (5) otillräckliga badmöjligheter, (6) brist på tillräcklig vila, (7) otillräcklig motion, (8) otillräckliga möjligheter att lära sig saker och få valmöjligheter, (9) för lättillgänglig föda och olika "upptäckande" möjligheter saknas, (10) brist på frisk luft och solljus och (11) främmande ämnen i fjädrar eller att fågeln utsätts för giftiga ämnen som tobaksrök. Om än din papegoja inte förstör sina fjädrar just nu, bör du kontrollera de här faktorerna och att de inte finns, allt för att förhindra problem i framtiden. Man kan få vissa ledtrådar genom att observera var i kroppen beteendet börjar och under vilken tid av dygnet det sker. Papegojor som börjar plocka bort sina hand- och stjärtpenor eller biter på sina fjädrar gör det sannolikt på icke-medicinska grunder. Papegojor som förstör fjädrar på ryggen kan göra det antingen på medicinska eller icke-medicinska grunder. Papegojor som förstör fjädrar på natten när den förväntas sova kan i själva verket lida av fysiska krämpor som skapar obehag när dagens störningar inte mera föreligger.

Oavsett dessa ledtrådar måste första steget i problemlösningen vara en noggrann undersökning gjord av en veterinär specialiserad på fåglar och detta problem. Om du tar din papegoja till veterinär som inte utför diagnostiska tester, sök då en annan veterinär. Det är inte möjligt att utesluta medicinska orsaker med enbart fysisk undersökning. Det finns inte någon känd metod hur man undersöker en papegoja som plockar sina fjädrar, men en typisk test kan bestå av undersökning av blodvärde och ämnesomsättning, Gramfärgning eller odling, allmän känslighet, avföringstest och möjligen röntgen.

När medicinska orsaker är uteslutna är bästa möjligheten till problemlösning att kontrollera varje område i nedanstående lista och göra förbättringar där så behövs.

Diet och näring: Papegojorna som har frön som basdiet eller regelbundet äter relativt stora mängder fett och kolhydrater riskerar att få FDB. Fröblandningar innehåller inte tillräckligt med vitamin A som behövs för immunsystemet, och de innehåller också så mycket fett att papegojan riskerar att få fettdegenerering i levern. Du måste då byta ut maten och då från fröblandning till en diet med hög kvalitet och komplettera den med måttliga mängder av levande, råa och färska födoämnen med fokus på grönsaker, gryn och groddar. Att lära en papegoja äta en bra eller bättre diet är, just det – träning. Om du inte kan göra denna förändring själv, sök professionell hjälp för att inte orsaka för stor stress på papegojan under denna process.

Den totala mängden fett och kolhydrater i föda måste begränsas. Papegojorna är instinktivt programmerade att ladda upp med sådan mat. Det är bra för dem i naturen där deras energiförbrukning är betydelsefull. Men i fångenskap blir samma papegojor lätt ”kolhydratmissbrukare” och kräver sin dagliga portion av vitt ris, potatismos, frukter och pasta. Den bästa tumregeln är att inte alls ge dem mat som innehåller vitt mjöl och socker om det finns bland de fem första ingredienserna eller innehåller transfetter. Man bör undvika riktigt söta frukter som bananer och druvor till förmån för bättre näring, t.ex. olika bär.

Kronisk stress och ångest: Alla sällskapspapegojor upplever en del stress eftersom de lever i fångenskap, dvs. är ”tvångsomhändertagna”. Stressen kan öka på ett farligt sätt beroende på flera olika orsaker i vårt hem. Några exempel är: förändrad situation, hot från andra papegojor, burarna står framför fönster, närvaro av gnagare nattetid samt avsaknad av förmåga att flyga från eventuell fara om vingarna är för kortklippta. En noggrann och objektiv analys av miljön måste göras för att identifiera stressfaktorer. Efter det bör det göras praktiska förändringar där det är möjligt utan att papegojan blir överbeskyddad. Om din vän kommer på besök och har en hatt som papegojan är rädd för, be din vän ta av sig hatten. Men å andra sidan om en ny leksak skapar rädsla behöver du göra en plan för att vänja fågeln, låta den först bli van vid att titta på föremålet och sedan lära fågeln att leksaken har ett underhållningsvärde.

En betydelsefull stressfaktor för papegojor är om de inte kan flyga. En papegoja som inte kan förflytta sig när den vill, och inte kan flyga då fara uppstår, blir stressad. Flyktreaktion är fågelns naturliga beteende.

Jag önskar att då vi är på väg mot modernare och bättre sätt att ta hand om våra sällskapspapegojor att varje fågel får flyga och att papegojor som verkligen får flyga vore norm i alla länder. Det är sant att det finns risker för flygande papegojor i våra hem, men det finns också risker för vingklippta papegojor. Att ha en flygande papegoja hemma kan göras säkert med förnuftig ordning och effektiv träning. Man bör söka professionell hjälp om man vill att en vingklippt papegoja senare ska få möjlighet att flyga.

Produktion av könshormoner: Det här är kanske den vanligaste faktorn som bidrar till FDB bland vuxna papegojor. Vilda papegojor lever största delen av året i ett passivt hormontillstånd. Deras fortplantningstillstånd börjar när miljön uppmanar till häckning och uppfödning av ungar. Olyckligtvis finns de här utlösande faktorerna oftast varaktiga i våra hem. De huvudsakliga utlösarna som vårdare ger och som ökar produktionen av könshormoner är: (1) förekomsten av en parrelation (vanligtvis mellan papegojan och en person i hemmet), (2) möjlighet till tillgivet samspel med personen (mysa, smeka ryggen och under vingarna, tid på axeln), (3) närvaron av en uppfattad boplats (tillgång till toalett, lådor, skåp, sovplats, kartonglådor osv.) (4) näringsfattig diet som innehåller för mycket fett och kolhydrater eller för mycket mat och (5) graden av enformighet i miljön (inga utmaningar för nya upplevelser). En utlösande faktor kan också vara närheten till andra häckande papegojor.

Ökad hormonproduktion är en grundläggande och huvudsaklig orsak som leder till olika problem, också till FDB. Därför är förändringarna på detta område kritiska. Om du tror att din papegoja har utvecklat en parrelation till dig, försök utveckla relationen genom att minska tiden på axeln och sluta kela. Träna olika tricks eller andra aktiviteter istället så att fågeln börjar få en annorlunda relation till dig. Motverka också

allt sexuellt beteende som då den uppstöter mat ("regurgitation") eller att fågeln gnider analöppningen mot kläder eller händer genom att flytta papegojan och leda den mot mera lämpligt beteende.

Många vårdare ger kartonglådor, tomma lådor eller låter papegojorna leka i skåp utan tillsyn eftersom papegojorna tycker om det. Och det gör de. Papegojorna blir riktigt ivriga bara att få sitta på en möjlig boplats. Men detta bör ständigt förhindras. Papegojor som får vistas på sådana ställen lider inte bara av den åtföljande svallande hormonproduktionen som orsakas av en så spännande händelse utan det kan också leda till revirhävande som kan bli problematiskt för ägaren som t.ex. vill hämta ett par skor från just detta skåp.

Bad, frisk luft och solljus: Jag tar de här samtidigt eftersom de bidrar till fjädrarnas kvalitet. Många fall av fjäderplockning kan enkelt avhjälpas genom att öka möjligheterna till bad. Papegojorna bör bada på morgonen så att de har tillräckligt med tid att torka innan de ska sova. De papegojor som njuter av att bada dagligen får göra det. En papegoja bör bada minst en gång i veckan. Tillgång till utomhusvoljär där fågeln kan uppleva vind, regn och sol hjälper också till normal häckning.

Vila: Behov av vila varierar mellan individer och arter. Unga papegojor, speciellt de som ursprungligen kommer från Nya Världen, behöver sannolikt minst tio timmars nattsömn. Vuxna gråpapegojor och vissa kakaduor vill oftast bara sova åtta till nio timmar. Vårdare måste använda sitt sunda förnuft och förstå att fast vi kan förlänga vår egen dag som vi vill så sover våra papegojor naturligt under de mörka timmarna.

Motion: En flygande papegoja motionerar naturligt. Det kan vara en utmaning att få en vingklippt papegoja att motionera tillräckligt. Vissa hängleksaker kan hjälpa till. Exempel är "Spring Swing" (främjar flaxande) från www.motherpluckinbirdtoys.com och "Get A Grip" (främjar klättring) från www.estarbird.com. Vissa papegojor tycker om att hämta grejer och leka kurragömma på golvet.

Främmande och giftiga ämnen: Vårdare måste vara medvetna om att ämnen som kommer i kontakt med fjädrarna via händer kan vara obehagliga för papegojor. Undvik att äta när du kelar med din papegoja. Tvätta händerna noggrant varje gång efter rökning. Om du duschar tillsammans med din papegoja se till att skölja all tvål och schampo från fjädrarna innan ni lämnar duschen.

Nästa steg: När du har gått genom ovanstående saker och gjort nödvändiga förändringar, är det dags att ta itu med det viktigaste i en framgångsrik lösning på problemet, nämligen beteendeförändring och träning. Det innebär lämpligt berikande av tillvaron och hur papegojan håller sig sysselsatt. Om det berättar jag i del två i nästa nummer av PsittaScene.

Bildtexter:

Fjäderplockning är självförvällat förstörande av fjädrar. Det har ibland blivit accepterat av många vårdare, men det är en signal att någonting är fel och man bör ingripa.

Förstörande av fjädrar kan innebära att fågeln drar ut fjädrarna helt med näbben eller foten, biter av dem eller tar med näbben bort små bitar som bistrålar och strålar från fjäderns skaft.

Förbättring är möjlig! Den här fågeln är densamma som den på sidan 14. Här är fjäderplockningen helt löst. Lösningen kräver först en noggrann analys av alla aspekter på papegojans liv.

PsittaNytt, Papegojhändelser och nyheter

Phoenix Landing Foundation

Den 3e december 2011 (4:30 – 7:30 pm), Fairlington Presbyterian Church Alexandria, Virginia, USA. Phoenix Landing Foundation framför "Liv på vilda sidan i Afrika" ("Life on the Wild Side in Africa"), en kvällsaktivitet för att stödja World Parrot Trust. Steve Milpacher talar om WPTs hjälparbete med afrikanska papegojor. WPT främjar effektiva lösningar som skyddar papegojor, inklusive ledning och stöd

av projekt i fält. WPT arbetar för att få ett slut på internationell handel med vildfångade papegojor och öka medvetenheten om papegojornas tillstånd i natur och i fångenskap. Auktion och lotteri stöder WPT's projekt. www.phoenixlanding.org, phoenixlanding@earthlink.net

Träning med konst och vetenskap

Den 14-19e januari 2012, NEI training facility, Winter Haven, Florida, USA.

Det här femdagars seminariet med Steve Martin, Susan Friedman och personal från "Natural Encounters Inc" kommer att överträffa dina förväntningar på alla sätt. Genom att fokusera på praktiska tillämpningar av inlärnings- och beteendevetenskap kommer du att utveckla kunskaper i att forma och förändra till och med det mest utmanande beteendet.

Detta seminarium erbjuder en balans mellan insiktsfulla föreläsningar och praktisk erfarenhet i mindre grupper med fåglar från NEIs omfattande samling. Det är en ideal plats att få olika träningskunskaper. www.naturalencounters.com, info@naturalencounters.com, tel. +1 407-938-0847

IAATEs årliga konferens

15-18e februari 2012, Crowne Plaza Hotel & Suites, Bloomington, Minnesota, USA.

Temat är "Full circle". International Association of Avian Trainers and Educators (IAATE) grundades i Minnesota 1993. Denna 20e årliga konferens representerar tjugo års samarbete, idéer, erfarenheter och kunskap. Värden är Minnesota Zoo och som huvudtalare presenteras James Gilardi från World Parrot Trust. Han kommer att berätta om WPTs roll i utveckling, stödjande och genomförande av papegojornas bevarande och om utbildningsprojekt överallt i världen. www.iaate.org, efo@iaate.org, tel. +1 407-808-9254.

God Jul och Gott Nytt År

önskar vi översättare samt på bilden Ida (gulnackad amason; *Amazona ochrocephala auropalliata*)!

PS. Sedan några månader tillbaka är vi med på Facebook World Parrot Trust Sweden (Scandinavia). Var gärna aktiv på sidan så den får spridning. Tips om innehåll och annat kan ges per mail sweden@worldparrottrust.org eller wptlars@gmail.com

World Parrot Trusts hemsida www.parrots.org är under omarbetning och därefter kommer sektionen på svenska att få större omfattning med översatta artiklar.